

RAAP België – Rapport 660

Archeologienota Nijverheidsstraat 3 te Houthulst

Archeologisch Vooronderzoek

Programma van Maatregelen

Bureauonderzoek – 2021B34

Colofon

Titel: Archeologienota Nijverheidsstraat 3 te Houthulst (Archeologisch Vooronderzoek)

Programma van Maatregelen

Bureauonderzoek – 2021B34

Versie: 05-02-2021

Auteur(s): I. Depaepe

Projectleider: N. Baeyens

Projectmedewerkers:

Projectbegeleider:

Aardkundige:

Raaproject: HONI01

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België BV, Begoniastraat 13, 9810 Eke

Bevoegd gezag: Agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BV

Begoniastraat 13

9810 Eke

Telefoon 09/311 56 20

E-mail: raap@raap.be

Website: www.raap.be

© RAAP België BV, 2021

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1 Gemotiveerd advies – geen vervolg	4
1.1 Samenvatting van het vooronderzoek	4
1.2 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek	5
1.3 De aan-/afwezigheid van een archeologische site	5
1.4 Impactbepaling.....	6
2 Programma van maatregelen	7

1 Gemotiveerd advies – geen vervolg

1.1 Samenvatting van het vooronderzoek

RAAP België voerde een archeologisch vooronderzoek uit in het plangebied Nijverheidsstraat 3 te Houthulst. Dit gebeurde in functie van het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

Het archeologisch vooronderzoek had tot doel na te gaan of er kans is op aanwezigheid van waardevolle archeologische resten. Er zijn gegevens verzameld over de aardkundige, archeologische en historische context van het plangebied. Op basis daarvan is een archeologische verwachting opgesteld en is nagegaan wat de invloed is van de werken op het archeologisch erfgoed. Deze onderzoekstappen hebben geleid tot een advies.

Binnen het plangebied wordt de sloop van de bestaande loods en de bouw van een bedrijfsgebouw op paalfunderingen met omringende verharding en groenzone gepland.

Het plangebied situeert zich op de westelijke helling van de Midden-West-Vlaamse heuvelrug naar de IJzervlakte. Ca. 200 m ten noorden stroomt de Stenensluisvaart, voorheen de Zanddamsbeek, die een beekvallei heeft uitgesneden. De quartairgeologische kaart geeft aan dat deze een relatief oude waterloop betreft. Volgens het DTM ligt het plangebied op de flank van de beekvallei, wat een gunstige ligging voor bewoning kan zijn. De bodemkaart geeft ter hoogte van het plangebied een matig natte lemig zandbodem aan, al dan niet met een textuur-/ijzer- en/of humus-B-horizont. Het is mogelijk dat het plangebied iets te nat was voor bewoning, maar het valt niet volledig uit te sluiten.

Vanaf de vroege middeleeuwen (8ste eeuw) is het terrein gelegen in het Houthulstbos, een deel van het uitgestrekte Vrijbos. Pas in het begin van de 20ste eeuw wordt het bos ter hoogte van het projectgebied gedeeltelijk gerooid. Het volledige bosmassief is op dat moment al sterk ontgonnen. Tijdens WO I maakt het deel uit van het hinterland van de frontzone. Het terrein wordt na de oorlog omgevormd tot landbouwgrond. Vanaf de jaren 80 wordt het terrein bouwrijp gemaakt en verschijnt de huidige infrastructuur. Op een detailopname van het DTM is te zien dat het plangebied een heel vlak verloop kent, waarbij de percelen ten noorden, zuiden en westen een vrij abrupte lijn in de topografie vormen. Hoogstwaarschijnlijk hebben deze zones een kunstmatige nivellering en/of ophoging meegemaakt.

In de CAI zijn zeer weinig gegevens binnen een straal van 2 km gekend: voorlopig gaat het slechts om enkele losse vondsten uit het neolithicum. We krijgen pas een inzicht op de bewoning in de streek in de late middeleeuwen. In de onmiddellijke omgeving gaat het slechts om enkele sites met walgracht. Het lage aantal CAI-waarden kan echter een vertekend beeld geven aangezien de archeologische onderzoeksbalans in deze regio voorlopig zeer laag is.

Op basis van alle verzamelde informatie is een bepaalde archeologische verwachting voor het plangebied opgesteld: een lage tot matige verwachting op vindplaatsen van jager-verzamelaars en bewoningssporen uit de metaaltijden en Romeinse tijd, en een zeer lage verwachting op bewoningssporen uit de periode tussen de 8ste en begin 20ste eeuw, door de aanwezigheid van het Vrijbos. Er is echter wel een lage tot matige verwachting op *off-site* bosgerelateerde activiteiten. Er is

ook een verhoogde trefkans op relictten uit WO I en (sub-)recente sporen van o.a. bosontginning en landbouwactiviteiten.

Maar de verstoringshistoriek wijst op een lage trefkans op intacte, volledig *in situ* vindplaatsen (zowel voor de steentijd als historische periodes). Op basis van het onderzoek blijkt aldus dat verdere onderzoeksinspanningen niet in verhouding zullen staan met de huidige verstoringsgraad, de mogelijke kenniswinst en de geplande werken. Dit leidt tot een negatieve kosten-batenanalyse. Alles in acht nemend worden dus geen verdere maatregelen geadviseerd.

1.2 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Tijdens het bureauonderzoek zijn de noodzakelijke landschappelijke, archeologische en historische data geraadpleegd. Op basis van deze gegevens is een uitspraak gedaan worden over de aan-/afwezigheid van archeologisch erfgoed. Er is een archeologische verwachting opgesteld en de afweging voor de noodzaak tot verder vooronderzoek heeft een voldoende gefundeerde conclusie opgeleverd.

1.3 De aan-/afwezigheid van een archeologische site

De quartairgeologische kaart geeft aan dat de Stenensluisvaart, voorheen de Zanddamsbeek, een relatief oude waterloop betreft (die in de loop van de 20ste eeuw moet rechtgetrokken zijn). Deze bevindt zich op ca. 200 m van het plangebied. Volgens het DTM ligt het plangebied op de flank van deze beekvallei, wat een gunstige ligging kan zijn. De bodemkaart geeft ter hoogte van het plangebied een matig natte lemig zandbodem aan, al dan niet met een textuur-/ijzer- en/of humus-B-horizont. Het is mogelijk dat het plangebied iets te nat was voor bewoning, maar het valt niet volledig uit te sluiten.

In de CAI zijn zeer weinig gegevens binnen een straal van 2 km gekend: voorlopig gaat het slechts om enkele losse vondsten uit het neolithicum. We krijgen pas een inzicht op de bewoning in de streek in de late middeleeuwen. In de onmiddellijke omgeving gaat het slechts om enkele sites met walgracht. Maar dit beeld komt voornamelijk door het gebrek aan archeologisch onderzoek in de regio. De meerderheid van de CAI-gegevens is namelijk enkel gekend door toevalsvondsten en cartografisch onderzoek. De afwezigheid van bewoning- of activiteitindicatoren voor de omgeving betekenen hier dus niet automatisch de afwezigheid van sites.

Voor het plangebied geldt een lage tot matige verwachting op het aantreffen van vindplaatsen van jager-verzamelaars. Ook geïsoleerde puntvondsten zijn niet uitgesloten. Verder geldt een lage tot matige verwachting op het aantreffen van bewoningssporen uit de metaaltijden en Romeinse tijd. Er is een zeer lage verwachting op het aantreffen van bewoningssporen uit de periode tussen de 8ste en begin 20ste eeuw door de aanwezigheid van het Vrijbos. Er is echter wel een lage tot matige verwachting op off-site bosgerelateerde activiteiten.

In WO I lag het plangebied ook aan de rand van de frontzone, wat een verhoogde verwachting voor relictten uit deze periode betekent. De historische kaarten uit deze periode tonen geen relictten ter hoogte van het plangebied (dat nog steeds is weergegeven als een beboste strook langs de waterloop), maar opnieuw kan het niet volledig uitgesloten worden.

De luchtfoto's tonen dat het plangebied na de oorlog is omgevormd naar landbouwgrond. Sporen van bosontginning, ploegen en/of (sub-)recente drainage kunnen eventueel aanwezig zijn in het sporenbestand. Het weinige recente archeologisch onderzoek in gelijkaardige zones brachten ook vaak (sub-)recente sporen (en verstoring) aan het licht, waardoor de trefkans op dergelijke relictten binnen het plangebied vergroot.

1.4 Impactbepaling

De geplande werkzaamheden zullen een impact hebben op eventueel aanwezige archeologische resten. Binnen het plangebied wordt de sloop van de bestaande loods en de bouw van een bedrijfsgebouw met omringende verharding en groenzone gepland. Het nieuw bedrijfsgebouw met een oppervlakte van 4.749,64 m² zal gefundeerd worden op basis van paalfunderingen: deze zullen lokaal tot op een diepte van ca. 12 m worden aangelegd. Een algemene vloerplaat met aanvullingen wordt aangelegd op een diepte van ca. 50 cm, op een hoogte van 15.98 m +TAW. De verharding rond de infrastructuur wordt uitgebreid met 406 m². Ter hoogte van de bestaande en nieuw aan te leggen groenzone in de noordwestelijke hoek (ca. 151 m²) moet uitgegaan worden van een verstoring van 20 cm diep. Binnen het te verstoren pakket is behoud *in situ* niet mogelijk.

Echter de kenniswinst die bij verder onderzoek zou bekomen worden is beperkt en staat niet in verhouding tot de onderzoeksinspanning. De verstoringshistoriek wijst namelijk op een lage trefkans op intacte, volledig *in situ* vindplaatsen (zowel voor de steentijd als historische periodes). Op basis van het onderzoek blijkt aldus dat verdere onderzoeksinspanningen leidt tot een negatieve kosten-batenanalyse. Alles in acht nemend worden dus geen verdere maatregelen geadviseerd.

2 Programma van maatregelen

Er wordt geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

Wel blijft de meldingsplicht gelden bij toevalsvondsten (ofwel de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013). Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.